

– דהיינו מחשבת שלא לאוכליו (תוס' הרשב"א משאנן, ורמב"ם שם, ע"פ הלחם משנה).

דְּיָנִין דְּבָר שְׁלֵא הוּתֵר מִקְלָלוֹ, שאיסור אכילת הקרבן על ידי הערל הוא דבר שלא הותר מכללו, שאין שום קרבן נאכל לערלים, שלמדים בקל וחומר מפסח הקל שערל אסור בכל הקדשים (רש"י) [אבל הקרבת הקרבן לערלים, דהיינו 'מחשבת ערלים', היא דבר שהותר מכללו, כיון שבשאר זבחים מלבד פסח, אפשר להקריב את הקרבן עבור ערלים (שפת אמת, בביאור רש"י)]. פירוש נוסף, שאין הכוונה לאכילת הקרבן על ידי הערל, אלא להקרבתו, ולא הותר מכללו היינו שבמקום שנאסרה ערלה, דהיינו בפסח, לא הותרה מכללה (ע"פ רש"י להלן סב, א, וראה שפת אמת כאן). ויש שכתב, שלפי מסקנת הגמ' להלן (שם) שמה שאמרו ש'טומאה הותרה מכללה' זו 'טומאת שער', דהיינו שהקרבן נטמא ונאסר באכילה, גם בערלה הכוונה לאיסור האכילה של הקרבן, ואילו לפי ההוה אמינא בגמ' (שם) שמדובר על 'טומאת גברי', דהיינו שהאדם נטמא ונאסר להקריב עבורו את הפסח, גם בערלה הכוונה לאיסור הקרבת הקרבן עבור הערל (חי' רבי משה מאימראן ביישוב הסתייה ברש"י, שדבריו כאן הם לפי מסקנת הגמ', ולהלן הם לפי ההוה אמינא).

מאי קולא דזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה, שהפסול של מחשבת אוכלין הנדרש מהתורה, לא נאמר לגבי זריקה אלא רק לגבי שחיטה (רש"י, וראה ביאורו לעיל ע"א ואינו באובע), שהרי פסול זה נדרש (לעיל ע"א) מהפסוק 'איש לפי אכלו תכוסו', ופירש רבי (שם) ש'תכוסו' בלשון סורסי פירושו 'תשחטו'. ולתנא קמא (שם) שאינו דורש לשון סורסי, יש ללמוד שפסול זה הוא רק בשחיטה ממה שנאמר בפסוק שלאחריו 'ושחטו אותו' (רש"י לעיל ד"ה הואיל, וראה תוס' לעיל שם ד"ה רבי, שאין מחלוקת בין רבי לתנא קמא, אלא רבי מפרש את דברי תנא קמא).

ובביאור כוונת הגמ' שיש קולא בזריקה יותר מבשחיטה מצד ש'אין מחשבת אוכלין בזריקה', ראה ביאורו לעיל (ד"ה רב חסדא), שיש המפרשים [ר"ב בתוס'] ש'אין מחשבת אוכלין בזריקה' הכוונה היא שבשעת זריקה אין מחשבת שלא לאוכליו פוסלת כלל גם לרב חסדא, דהיינו בין אם זרק לשם ערלים ובין אם זרק לשם זקן או חולה. [וראה תוס' הרשב"א משאנן שהקשה על שיטה זו, מדוע לא אמרה הגמ' 'דאין מחשבת ערלים בזריקה', שהרי הנדון בסוגינתו הוא על ערלים].

ויש המפרשים [ריב"א בתוס', הובא בביאורו שם], שמחשבת שלא לאוכליו פוסלת בשעת זריקה, אבל דוקא אם זרק על דעת שיתכפרו בו שלא לאוכליו, ולא על דעת שיאכיל שלא לאוכליו, וזהו הפירוש של 'אין מחשבת אוכלין בזריקה' – שזרק על מנת להאכיל שלא לאוכליו, ולפי זה, כוונת הגמ' כאן היא שזריקה קלה יותר משחיטה לגבי מחשבת אוכלין, שכשחושב על מנת להאכיל לערלים – בין בזריקה עצמה ובין בשחיטה על מנת לזרוק עבורם, הקרבן כשר (חז"א א"ח ק"ד לדף זה ס"ק ג).

ויש המפרשים [תוס' רשב"א משאנן, הובא בביאורו שם], שאף שרב חסדא פוסל במחשבת ערלים בזריקה, מודה הוא שמחשבת שלא לאוכליו כחולה וזקן אינה פוסלת אלא בשחיטה, וזו כוונת רבה כאן, שכשם שזריקה קלה משחיטה לענין מחשבת אוכלין שאינה פוסלת בזריקה ופוסלת בשחיטה, כך גם לענין מחשבת ערלים תהא זריקה קלה משחיטה ולא תפסול בה.

על מנת שיתכפרו בו ערלים – מנויים, או שאינם מנויים (רש"י). ואין הכוונה שמחלוקת רבה ורב חסדא היא בין במנויים ובין בשאינם מנויים, אלא הכוונה היא שהמקרה בו נחלקו משנתה בין ההוה אמינא למסקנא, שלפי ההוה אמינא המחלוקת היא רק במנויים, שנחלקו האם יש מחשבת ערלים בזריקה וכמבואר להלן בגמ', אבל אם אינם מנויים, זהו נדון אחר האם יש בזה פסול של שינוי בעלים [וכמבואר בגמ' להלן (סב, א), ונדון זה אינו שייך למחלוקתם לפי ההוה אמינא]. ואילו למסקנת הגמ' (שם, וכמבואר ברש"י שם) המחלוקת היא רק בשאינם מנויים, האם פסול משום שינוי בעלים, אבל אם הם מנויים, לכולי עלמא פסול, משום שיש מחשבת ערלים בזריקה (אור חדש, ראה גם תוס' לעיל ע"א ריש ד"ה שחטו).

רב חסדא אמר פסול, יש מחשבת ערלים בזריקה, ולאו דוקא במחשבת ערלים, אלא הוא הדין במחשבת שלא לאוכליו, דהיינו ששחטו לאוכליו על מנת שיתכפרו בו שאינם אוכלים, כגון חולה וזקן, שגם בזה פוסל רב חסדא, כיון שמקור הדין לפסול בשחטו לערלים או שלא לאוכליו, הוא מאותו פסוק של 'לפי אכלו', ולכן לומדים את דיניהם זה מזה. אמנם, כל מה שפסל רב חסדא, הוא רק כשחשב כך בשעת שחיטה על הזריקה [שאו נחשב כאילו חשב על השחיטה עצמה (תוס' ר"ד)], אבל אם חשב כך בשעת זריקה עצמה, מודה רב חסדא שכשר, לפי שאין מחשבת אוכלין אלא בשחיטה ולא בזריקה [כמבואר בגמ' להלן ולעיל (ס, א), והטעם בזה, פירש רש"י (לעיל שם) שהמקור לפסול זה הוא מ'לפי אכלו תכוסו', ו'תכוסו' היינו תשחטו, וכמבואר לעיל ע"א] [ר"ב בתוס' לעיל ע"א ד"ה שחטו].

ויש שסובר, שגם אם חושב כך בשעת זריקה עצמה פסול לרב חסדא [והטעם שנחלקו במחשב בשעת שחיטה, הוא כדי להשימיעו שאפילו במחשב בשחיטה על הזריקה פוסל רב חסדא (תוס' הרשב"א משאנן), וקמ"ל כמאן דאמר (לעיל ס, א) 'מחשבין מעבודה לעבודה' (ליקוטי הלכות זבח תודה)], אך כל זה דוקא כשחשב שהזריקה תכפר עליהם, אך אם חשב על מנת שהם אלו שיאכלו מהקרבן, בזה אין המחשבה פוסלת בשעת זריקה אלא בשעת שחיטה, שלא שייכת בזריקה מחשבת פסול של אכילה אלא של כפרה [וזה כוונת הכלל ש'אין מחשבת אוכלין בזריקה'], ולכן נקט 'על מנת שיתכפרו בו ערלים' ולא 'על מנת שיאכלוהו ערלים', מה שאין כן בשחיטה, מחשבה להאכיל שלא לאוכליו או לערלים פוסלת, ששחיטה ודאי צריך שתהיה לשם בעלים הראויים לאוכלו, כמו שנאמר 'איש לפי אכלו תכוסו' [אמנם פשוט שפוסלת בה גם מחשבה על מנת שיתכפרו בו ערלים ושאינם אוכלים (תוס' הרשב"א משאנן)] [ריב"א בתוס' (שם)].

ויש שחילקו בין מחשבת ערלים למחשבת שלא לאוכליו כגון זקן וחולה, שמחשבת ערלים פוסלת לרב חסדא בין בשעת שחיטה ובין בשעת זריקה, אך מחשבת שלא לאוכליו אינה פוסלת אלא בשעת שחיטה [אם חשב על השחיטה עצמה, אך אם שחט על דעת לזרוק שלא לאוכליו, אין מחשבתו פוסלת (רמב"ם קרבן פסח ב, ו)], שלגבי מחשבת ערלים דרש רב חסדא להלן מפסוק שגם מחשבת זריקה פוסלת, אבל מחשבת שלא לאוכליו שלא מצאנו לגביה ילפותא כזו [או שמא יש מיעוט המלמד זאת], אינה פוסלת אלא בשחיטה, וזו הכוונה ש'אין מחשבת אוכלין בזריקה'